15/11/2023

Μητροπολίτη Μάνης Χρυσοστόμου: Θρησκεία και παραβατικότητα των ανηλίκων

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μάνης

Ο Μητροπολίτης Μάνης κ. Χρυσόστομος Γ' σε κείμενό του με τίτλο "Θρησκεία και παραβατικότητα των ανηλίκων", τονίζει μεταξύ άλλων ότι "η κακή συμπεριφορά των ανηλίκων είναι αντικατοπτρισμός του πνευματικού προσανατολισμού της σύγχρονης κοινωνίας".

"Θα πρέπει, λοιπόν, να σκεφθούμε σοβαρά, πως στον ευαίσθητο χώρο της ***νεότητας****, θα επιτευχθεί το* ***χρηστό ήθος,*** *πως θα αναδειχθούν* ***ακέραιες, τίμιες, ηθικές προσωπικότητες*** *και πώς θα δημιουργήσουμε αληθινό πολιτισμό υψηλού επιπέδου.* ***Η υπέρβαση των δυσκολιών της παραβατικότητας των ανηλίκων είναι θέμα εσωτερικό – πνευματικό*** *. Θέμα σωστής διαπαιδαγώγησης. Εκεί είναι η βάση"*, επεσήμανε ο Σεβασμιώτατος και πρόσθεσε:

"Ο Πλάτων στον διάλογό του με τον Κρίτωνα γράφει: «Ου το ζην περί πλείστου ποιητέον, αλλά το ευ ζην» (48, Β'). Η αναζήτηση του «αγαθώς ζην» είναι το

σημαντικότερο, πέρα από το «απλώς ζην». Αλλά και ο βιβλικός λόγος, ο του Χριστού, λίαν ανώτερος: «Ουκ επ' άρτω μόνω ζήσεται άνθρωπος, αλλ' επί παντί ρήματι εκπορευομένω διά στόματος Θεού» (Ματθ. 4,4). Ο νοών νοείτω".

Παρακάτω ολόκληρο το κείμενο του Μητροπολίτη Μάνης:

Συχνά γίνεται λόγος, πρός ἀντιμετώπιση τῆς παραβατικότητας τῶν ἀνηλίκων, γιά εἰσαγγελικές παρεμβάσεις καί δικαστικές παραγγελίες, γιά προληπτικά καί κατασταλτικά ἀστυνομικά μέτρα, γιά καθοδηγήσεις μέ ψυχολογικές μεθόδους καί ἄλλα συστήματα ἀπώθησης καί ἐπίλυσης τοῦ λυπηροῦ αὐτοῦ φαινομένου στό χῶρο τῶν νέων. Ὅλα τά ἀνωτέρω εἶναι καλά καί χρήσιμα καί ἀπαραίτητα. Ὡστόσο, λόγος γιά θρησκεία ἐντελῶς ἀπουσιάζει. Ἡ μαρτυρία, ἡ παρουσία καί εὐεργετική ἐπίδραση τῶν ἀπό τήν θρησκεία μας ἀρχῶν καί ἀξιῶν δέν εἶναι στό προσκήνιο. Δέν ὁμιλοῦμε γιά τό ἄλλο αὐτό ἦθος πού προσφέρει τό Εὐαγγέλιο. Εἶναι ὅμως ὀρθό; Καί ὅταν βέβαια μιλᾶμε γιά θρησκεία, ἐννοοῦμε τήν ὀρθόδοξη χριστιανική διδασκαλία, ὅπως τήν ἐκφράζει ἡ Ἐκκλησία μας, παραβατικότητα δέ ἀνηλίκων εἶναι κάθε ἀξιόποινη πράξη πού τελέστηκε ἀπό ἄτομα ἡλικίας δωδέκατου καί δέκατου ὄγδοου ἔτους τῆς ἡλικίας τους κατά τό ἄρθρο 121 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα. Καί ἐπιπρόσθετα ἐννοεῖται ὅτι οἱ δύο πρωταρχικοί παράγοντες, πού ἐπιδροῦν τά μέγιστα στήν ὅλη ἀγωγή τῶν νέων εἶναι οἱ γονεῖς καί οἱ ἐκπαιδευτικοί καί ἔπειτα ἡ ἁρμονική καί στενή συνεργασία τῶν δύο αὐτῶν παραγόντων εἶναι ἐξόχως σημαντική.

Εὐθύς ἐξ ἀρχῆς διατυπώνουμε τήν θέση, ὅτι ἡ ἀπομόνωση ἤ ἡ ἐξορία τῆς θρησκείας καί δή τῆς χριστιανικῆς ἀγωγῆς καί ἠθικῆς εἶναι μία ἀκραία στάση, μία παρανόηση καί μία μικρότητα στό ἀρχιτεκτόνημα τῆς παίδευσης τῆς πορείας τῶν νέων. Δέν εἶναι ἐπιτρεπτόν, τό βάθος τῶν νοημάτων, ὁ πλοῦτος τῶν διδαγμάτων, τό θησαύρισμα τῶν ἀρετῶν πού βρίσκονται στήν χριστιανική διδασκαλία καί ἠθική, ν' ἀποσιωπῶνται καί νά τίθενται στό περιθώριο. Καί ἀσφαλῶς ἡ παραθεώρηση αὐτή τῆς θρησκείας ἔχει καί τίς συνέπειές της, τούς πικρούς καρπούς. Βέβαια παρουσιάζονται κατά καιρούς μερικοί, πού διατυπώνουν ἀπόψεις ὀρθολογισμοῦ καί ἀγνωστικισμοῦ καί λέγουν: Τί τήν θέλουμε τήν θρησκεία; Τήν διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου; Μᾶς ἀρέσουν τά συνθήματα τῆς γαλλικῆς ἐπανάστασης: ἐλευθερία, ἰσότητα, ἀδελφοσύνη. Αὐτά εἶναι καί ἀρκοῦν. Ὡστόσο, ἡ ἀπάντηση εἶναι ὅτι λησμονοῦν παχυλῶς ὅτι τά σταφύλια προέρχονται ἀπό τό ἀμπέλι τοῦ Θεοῦ καί αὐτό τό ἀμπέλι ἐνίοτε τό καταστρέφουν ἐν ὀνόματι μιᾶς κακῶς νοουμένης «ἐλευθερίας», «ἀδελφοσύνης» καί «ἰσότητας». Καί αὐτές, οἱ ὕψιστες ἔννοιες πού ἔχουν ὡς πηγή τήν χριστιανική διδασκαλία, ὑπάρχει ἡ τάση τῆς καταστρατήγησης, τῆς ἀλλοίωσης καί αὐτῆς ἀκόμη τῆς ἐκμηδένισης.

Ἄλλοι λέγουν ὅτι ὁ Θεός εἶναι μία ὑπόθεση ἄχρηστη. Υἱοθετοῦν τήν ἰδεολογία τοῦ

J. P. Sartre, ὅπου στό βιβλίον του «Ὑπαρξισμός εἶναι οὐμανισμός», ἔλεγε ὅτι: «Θά συμπνίξουμε τόν Θεό. Δέν τόν χρειαζόμαστε». Ἔλεγε τοῦτο, χωρίς νά ἀντιλαμβάνεται, ὅτι προσπαθῶν νά συμπνίξει τόν Θεό συμπνίγει τόν ἄνθρωπο, φυγαδεύει τήν χαρά ἀπό τό πρόσωπο τῆς γῆς καί βυθίζει τό ἄτομο καί τήν κοινωνία σέ ἀπύθμενο ὠκεανό ὀδύνης. Διότι, ὅπου ἐλλείπει ὁ Θεός, ἐκεῖ κυριαρχεῖ ἡ ἀβεβαιότητα, ὁ φόβος, ἡ καχυποψία, ὁ ἄκρατος ἐγωϊσμός πού μεταβάλλει τόν ἄνθρωπο ἐπιθετικό γιά τόν ἄλλον, σέ ἄσκηση βίας πρός τόν πλησίον.

*

Ἀλλ’ εἶναι γεγονός πλέον, ὅτι σχεδόν καθημερινά λαμβάνουμε πικρά πεῖρα τῶν καταστρεπτικῶν ἀποτελεσμάτων μιᾶς ἄθρησκης ἀγωγῆς τῶν νέων. Τό ἀπόφθεγμα ὅτι «χωρίς Θεό ὅλα ἐπιτρέπονται» ἰσχυρῶς ἰσχύει. Ὡστόσο, πιστεύουμε καί δίδουμε μαρτυρία ὅτι ἡ ζωή τῶν νέων ἀνελίσσεται ὁμαλά καί ἀνορθοῦται μέ τήν εὐεργετική ἐπιρροή τῆς θρησκευτικῆς χριστιανικῆς ἀγωγῆς πού εἶναι καθ’ ὅλα ἀνθρωπιστική, γιατί ἔχει ρίζα της τήν ἀγάπη. Αὐτή ἡ ἀρετή τῆς ἀγάπης ἐκπηγάζει ἄνωθεν καί ἑνώνει τίς ψυχές ἀπομακρύνοντας τό μῖσος καί τήν κακία. Ἐξαφανίζεται κάθε bulling καί κάθε παραβατικότητα. Ὅσο θά ἀπουσιάζει ἡ θρησκευτική ἀγωγή, τόσον θά θρηνοῦμε γιά τά φαινόμενα βίας καί κακῆς ἐν γένει συμπεριφορᾶς. Ὁ θρησκευτικός ἀγνωστικισμός ἐπιφέρει στίς ψυχές τῶν νέων ἠθική διάβρωση καί καταστροφή. Ἡ θρησκεία ὡς ἡ βαθυτάτη ἐμπιστοσύνη καί ἐπικοινωνία μέ τόν Θεό ἐνισχύει ἐπιπρόσθετα καί τήν εὐεργετική ἐπικοινωνία καί μέ τόν συνάνθρωπο. Συντελεῖ, τῷ ὄντι, στήν ἔκφραση ὑπηρεσιῶν, διακονίας στόν πλησίον.

Γι’ αὐτό καί ἡ παιδεία πρέπει νά στηρίζεται στά ὀρθά χριστιανικά ἰδεώδη. Γνώση καί ἦθος εἶναι ὁ ἄριστος συνδυασμός. Ἔτσι εἶναι ἀνάγκη οἱ νέοι νά ἐμπνευσθοῦν ἀπό τήν χριστιανική κοσμοθεωρία. Αὐτή θά φέρει πνευματική ὡριμότητα καθ’ ὅτι ἡ θρησκευτική ἀδιαφορία, ἡ ἄγνοια καί ἡ οὐδετερότητα εἶναι βλαπτική. Ἡ θρησκευτική πίστη εἶναι γεγονός ὅτι ἔρχεται καί φέρνει στό προσκήνιο καί τήν καθημερινότητα, τόν ἠθικό της κώδικα, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀπαραίτητος γιά τήν θεμελίωση μιᾶς ἱκανοποιητικῆς συμβιώσεως τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλά εἶναι ἀκόμη καί καταφύγιο, ὅταν τά πάντα κλονίζονται. Ἡ πίστη αὐτή προφυλάσσει ἀπό τήν κατάθλιψη, τό ἄγχος, τήν ἀπογοήτευση, τήν ἀπελπισία, τήν αὐτοκτονία. Βοηθᾶ τά μέγιστα στήν πάντοτε ὁμαλή προσαρμογή τῶν νέων στή σχολική κοινότητα καί τήν οἰκογενειακή ἐν γένει ζωή.

Ἡ κακή συμπεριφορά τῶν ἀνηλίκων εἶναι ἀντικατοπτρισμός τοῦ πνευματικοῦ προσανατολισμοῦ τῆς σύγχρονης κοινωνίας. Ὅταν ἡ ἠθική παρακμή ἔχει γενικευθεῖ, ὅταν ἡ μετριότητα εἶναι στό προσκήνιο. Ὅταν ἡ ἀπαξίωση τῶν ἀξιῶν τῆς ζωῆς καθίσταται σύνηθες φαινόμενο, τότε τί νά περιμένουμε; Λυπούμεθα

εἰλικρινά γιά τά ποικίλα φαινόμενα τῆς κακῆς συμπεριφορᾶς, τῆς βίας, τῆς ἀναρχίας, τῆς ἐγκληματικότητας τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας. Ἀλλά στό βάθος, ὡστόσο, πρέπει νά τό ξέρουμε καλά, ὅτι ὑπάρχει τό μεγάλο θέμα καί αὐτό εἶναι ὁ πνευματικός λιμός στόν σύγχρονο ἄνθρωπο, ἄλλως τό ἔλλειμμα τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς. Χίμαιρα θ’ ἀποβαίνει ἡ τακτική ἐπίλυσης τοῦ προβλήματος μόνον μέ ἀστυνομικά μέτρα. Βεβαίως καί χρειάζονται τά μέτρα αὐτά, ὅπως ἤδη ἀναφέραμε, ἀλλά δέν ἀρκεῖ ἡ ἐφαρμογή τοῦ νόμου. Ἰσχύει, ἐν προκειμένῳ, ἡ ἐφαρμογή καί στίς ποικίλες παραβατικότητες τῆς νεολαίας, τό «dura lex sed lex». Ἀλλ’ ἐάν πρόκειται νά λύσουμε τήν νεανική παραβατικότητα μέ τό «dura lex sed lex» δέν ὑπῆρχε ἀνάγκη ὕπαρξης τοῦ Εὐαγγελίου καί τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας. Θά λέγαμε: Μποροῦμε παιδαγωγικῶς, νά τούς διδάξουμε, τήν ἐπί τοῦ Ὄρους Ὁμιλίας τοῦ Χριστοῦ, ὅπου περιέχει σαφεῖς καί ὡρισμένες ὁδηγίες, περί τοῦ πῶς νά ὑπερνικοῦμε τίς δυσκολίες τῆς καθημερινότητας καί νά ἐπιτυγχάνουμε ἁρμονικές σχέσεις μέ τούς συνανθρώπους μας; Μποροῦμε νά παρουσιάσουμε τήν «Παραβολή τῶν Παραβολῶν», ἐκείνη, τοῦ ἀσώτου υἱοῦ, πού ἔχει τό στοιχεῖο τῆς μετάνοιας ἤ μποροῦμε ν’ ἀναλύσουμε τόν περίφημο ὕμνο τῆς ἀγάπης τοῦ Παύλου; Τοὐτέστιν, νά δώσουμε τήν χριστιανική διδαχή, τό Εὐαγγέλιο ἀνοικτό, τήν θρησκεία μας, τήν ὀρθόδοξη πίστη μας.

Ἀλλά ἐάν συνεχίζουμε καί συστηματικά καταστρατηγοῦμε καί ἀπαξιώνουμε ποικιλοτρόπως τήν θρησκεία μας, τότε θά πρέπει νά γνωρίζουμε, ὅτι δέν θά πρέπει νά κλαίομε ἐπί τῶν ἐρειπίων.

«Ἕνας σπουδαῖος διδάσκαλος, ἀφοῦ ἔζησε ἐπί 12 χρόνια διδάσκων σέ κάποια πόλη, ἐπρόκειτο νά ἐπιστρέψει στήν πατρίδα του. Κατά τήν ἀναχώρησή του οἱ μαθητές του, πού εἶχαν συγκεντρωθεῖ γιά νά τόν ἀποχαιρετήσουν, τόν παρεκάλεσαν νά τούς εἰπεῖ ἀκόμη μερικά πράγματα. Ἐκεῖνος τούς εἶπε μερικά ἀκόμα λόγια περί διαφόρων θεμάτων, περί ἀγάπης, περί γάμου, τῶν παιδιῶν, τῆς ἐλεημοσύνης, τῆς ἐργασίας, τῆς χαρᾶς, τῆς λύπης, τῆς φιλίας, τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ, τοῦ ἐγκλήματος καί τῆς τιμωρίας. Τότε ἕνας μαθητής τόν παρεκάλεσε νά ὁμιλήσει καί περί θρησκείας. «Μά γιατί ἄλλο μιλοῦσα τόσην ὥρα»; εἶπεν ὁ διδάσκαλος. «Τί ἄλλο εἶναι ἡ θρησκεία παρά ἡ ἐφαρμογή ὅλων αὐτῶν τῶν ἀρχῶν; Ποῖος ἠμπορεῖ νά χωρίσει τήν πίστη του ἀπό τά ἔργα του ἤ τάς πεποιθήσεις του ἀπό τήν καθημερινή του ζωή»;

Χρειαζόμεθα, συνεπῶς, μία στροφή πρός τήν αἰώνια Πηγή. Δέν εἶναι ἀρκετό τό γνωστικό ἀντικείμενο καί οἱ ἀναλύσεις τῆς ψυχολογίας καί τῆς τεχνογνωσίας. Ἀναμφισβήτητα συντελοῦν καί οἱ ἐπιστημονικές αὐτές γνώσεις στήν ὅλη παίδευση, ἀλλά εἶναι ἀδήριτη ἀνάγκη, ἐκεῖ πού φθάσαμε, νά δοθεῖ καί ἡ πνοή τῆς πίστεως, τά εὐγενῆ ἰδανικά, τά ἠθικά πρότυπα. Ἡ ἄνευ Θεοῦ ξηρά μόνο γνώση δέν θά ἐπιλύσει

ἐσωτερικές συγκρούσεις μεταξύ συνείδησης καί ζωῆς τῶν νέων. Θά ὑφίσταται πάντα μία δυσαρμονία, πού θά γεννᾶ πικρίες καί ἀπογοητεύσεις. Καί θά ἰσχύει, ἐν προκειμένῳ, τό βιβλικό λόγιο: «Θλῖψις καί στενοχωρία ἐπί πᾶσαν ψυχήν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τό κακόν» (Ρωμ. 2,2).

Χρειάζεται, συνεπῶς, ἡ συμπλήρωση τῆς μορφώσεως πού δίδεται μέ τήν χριστιανική ἀγωγή. Ἄν δέν τήν εἴχαμε, ἔπρεπε νά τήν φέρουμε. Ὅμως εἶναι δική μας. Τήν ἔχουμε ὡς κληρονομιά καί ὡς πολύτιμο θησαύρισμα. Ἔτσι ἡ προσευχή, ὁ ἐκκλησιασμός, ἡ παρουσία τοῦ ἱερέως στή σχολική κοινότητα, οἱ διαλέξεις, οἱ συνάξεις ἐκπαιδευτικῶν, γονέων, ἀποτελοῦν στοιχεῖα ὑγιοῦς παιδαγωγικῆς μορφώσεως. Καί ἐν προκειμένῳ, ἔρχονται στό προσκήνιο δύο ἐρωτήματα: Πρῶτον, γιατί συχνά γίνεται συζήτηση, ἄν πρέπει νά διδάσκωνται τά θρησκευτικά στό σχολεῖο; Καί δεύτερον, γιατί ἡ σοφία τῶν Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἔχει ἀπομακρυνθεῖ ἀπό τήν ἐκπαίδευση; Τά ἐρωτήματα αὐτά ἔχουν ἄμεση σχέση μέ τό θέμα μας. Οἱ ἀπαντήσεις ἀκόμη νά δοθοῦν.

Θά πρέπει, λοιπόν, νά σκεφθοῦμε σοβαρά, πώς στόν εὐαίσθητο χῶρο τῆς νεότητας, θά ἐπιτευχθεῖ τό χρηστό ἦθος, πώς θά ἀναδειχθοῦν ἀκέραιες, τίμιες, ἠθικές προσωπικότητες καί πώς θά δημιουργήσουμε ἀληθινό πολιτισμό ὑψηλοῦ ἐπιπέδου. Ἡ ὑπέρβαση τῶν δυσκολιῶν τῆς παραβατικότητας τῶν ἀνηλίκων εἶναι θέμα ἐσωτερικό – πνευματικό. Θέμα σωστῆς διαπαιδαγώγησης. Ἐκεῖ εἶναι ἡ βάση.

Ὁ Πλάτων στόν διάλογό του μέ τόν Κρίτωνα γράφει: «Οὐ τό ζῆν περί πλείστου ποιητέον, ἀλλά τό εὖ ζῆν» (48, Β’). Ἡ ἀναζήτηση τοῦ «ἀγαθῶς ζῆν» εἶναι τό σημαντικότερο, πέρα ἀπό τό «ἁπλῶς ζῆν». Ἀλλά καί ὁ βιβλικός λόγος, ὁ τοῦ Χριστοῦ, λίαν ἀνώτερος: «Οὐκ ἐπ’ ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ’ ἐπί παντί ρήματι ἐκπορευομένῳ διά στόματος Θεοῦ» (Ματθ. 4,4). Ὁ νοῶν νοείτῳ.